

T.B.M.M.
HALKLARIN DEMOKRATİK PARTİSİ
Grup Başkanlığı

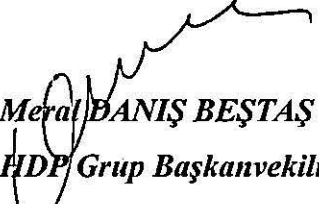
Sayı : 14616
Tarih : 20.09.2021

Türkiye Büyük Millet Meclisi -
Türkiye Büyük Millet Meclisi
Başkanlığı
Tarih: 21/09/2021 11:20
Sayı: E-120.08-
0879503

TÜRKİYE BÜYÜK MİLLET MECLİSİ BAŞKANLIĞI'NA

Anayasanın 90. maddesi ve Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi'nin 46. maddesi uyarınca, Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi'nin ve Avrupa Komitesi Bakanlar Komitesi'nin kesin ve bağlayıcı olan kararlarının uygulanması, AİHM kararlarının bağlayıcılığı ve uygulanması hususundaki sorunların ortadan kaldırılması, kararlara uymama durumunda meydana gelecek ağır sonuçların değerlendirilmesi ve Avrupa Komitesi Bakanlar Kuruluna sunulacak eylem planının kapsamının tartışılması amacıyla derhal bir genel görüşme açılmalıdır. 20.09.2021

Meral DANIŞ BEŞTAŞ
HDP Grup Başkanvekili
Sırt Milletvekili

Hakkı Saruhan OLUÇ
HDP Grup Başkanvekili
İstanbul Milletvekili

GEREKÇE

Avrupa Konseyi; Avrupa çapında insan hakları, demokrasi ve hukukun üstünlüğünü savunmak amacıyla 1949'da kurulmuş hükümetler arası bir kuruluş olup Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi, Avrupa Konseyi'ne bağlıdır. Türkiye, anlaşmayı 1949 yılında imzalamıştır. Türkiye, Avrupa Konseyi kurulduktan sonra konseye ilk giren üyelerden olduğu için "kurucu üye" statüsündedir. Türkiye Konsey tarafından hazırlanmış olan Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesini, 04.11.1950 tarihinde imzalamış ve 10.03.1954 tarih ve 6366 sayılı Kanun ile onaylamıştır. Bu bağlamda AİHM kararları tarafı oldukları ülkeler açısından bağlayıcıdır.

Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi'nin 46. maddesine göre Sözleşmeye taraf tüm devletler AİHM kararlarına uymaya mecburlardır. Bu açıdan AİHM kararları, üye devletler için bağlayıcıdır ve infazı zorunludur. AİHS 44. maddeye göre de AİHM Büyük Dairesinin kararları kesindir ve AİHS'nin tarafı olan ülkeler, taraf oldukları davalarda Mahkeme'nin verdiği kesinleşmiş kararlara uymayı taahhüt ederler. Yine Anayasa'nın 90. Maddesine göre; "Usulüne göre yürürlüğe konulmuş Milletlerarası antlaşmalar kanun hükmündedir. Bunlar hakkında Anayasaya aykırılık iddiası ile Anayasa Mahkemesine başvurulamaz. Usulüne göre

yürürlüğe konulmuş temel hak ve özgürlüklere ilişkin milletlerarası antlaşmalarla kanunların aynı konuda farklı hükümler içermesi nedeniyle çıkabilecek uyuşmazlıklarda milletlerarası antlaşma hükümleri esas alınır.”

Ancak ne yazık ki bugün iç hukuk uygulamalarında AİHM kararlarının taraflı uygulandığına veya hiç uygulanmadığına dair çok sayıda örnek yaşamaktayız. Bunun en çarpıcı ve somut örneğini, önceki dönem eş genel başkanımız Selahattin Demirtaş hakkında AİHM’in “derhal tahliye edilmesine” yönelik kararının uygulanmamasında görmekteyiz. 4 Kasım 2016 tarihinden bu yana tutuklu olan Selahattin Demirtaş’ın tutukluluğunun devamı ile ilgili olarak AİHM 20 Kasım 2018 tarihli kararında, Demirtaş’ın tutukluluk halinin sürmesini kişi özgürlüğünün ihlali olarak kabul etmiştir. Aynı zamanda AİHM kararında seçme ve seçilme hakkının da ihlal edildiğine karar vermiştir. Yine Türkiye’ye karşı verdiği bir kararda ilk kez Sözleşme’nin 18. maddesinin ihlal edildiğine, yani Demirtaş’ın hukuki değil siyasi gerekçeyle tutuklandığına karar vermiştir. Ancak cumhurbaşkanının "AİHM'nin verdiği kararlar bizi bağlamaz, biz karşı hamlemizi yaparız, işi bitiririz" şeklindeki açıklamalarından sonra bu kararın gereği yerine getirilmemiş ve Demirtaş hakkındaki ihlaller silsilesine devam edilmiştir.

AİHM’in daha önce verdiği ve Demirtaş’ın hapsedilmesinin siyasi saikle olduğuna dair tespitini, AİHM Büyük Daire de 22 Aralık 2020’de verdiği kararla tekrarlamıştır. Büyük Daire, 20 Eylül 2019 tarihli ikinci tutuklamanın, Demirtaş’ın 4 Kasım 2016 tarihli ilk tutukluluğunun devamı niteliğinde olduğunu vurgulayarak, halen bu nedenle tutuklu olan Demirtaş’ın derhal serbest bırakılması gerektiğine hükmetmiştir.

AİHM Büyük Dairesinin kararından sonra, son olarak Avrupa Konseyi Bakanlar Komitesi de 17 Eylül 2021 tarihli kararında Demirtaş’ın bir an önce serbest bırakılmasını istemiştir. Demirtaş ve Kavala’nın derhal serbest bırakılması gerektiğine yönelik bir kez daha uyarıda bulunan Komite, Aralık oturumuna kadar Kavala’nın serbest bırakılmasını bekleme kararı almış; Demirtaş için eylem planını sunması için de Türkiye’ye 30 Eylül’e kadar süre vermiştir. Komitenin, Demirtaş ile ilgili kararında “Propaganda suçundan verilen 4 yıl 8 aylık hapis cezasının, Demirtaş’ı cezaevinde tutma ve seçimlere katılmasını engelleme amacı taşıdığı” belirtilirken, “Başta Ankara 22. Ağır Ceza Mahkemesi’nde devam eden dava ve Yargıtay’ın onama kararı olmak üzere, Demirtaş’ın yasama dokunulmazlığı ve ifade özgürlüğü

kapsamında kalan açıklamaları nedeniyle uygulanan bütün olumsuz yaptırımların sonuçlarının ortadan kaldırılması gerektiği” hatırlatılmıştır.

Hem 2018’deki AİHM Daire hem de 2020’deki AİHM Büyük Daire kararından sonra Demirtaş’ın serbest kalmasının önüne geçilmesi için çözüm sürecinin başladığının duyurulduğu 2013 Newroz’unda yaptığı bir konuşma sebebiyle ona verilen bir hapis cezası önce İstinaf’ta, sonra yapılan değişiklikle Yargıtay’da onaylanmıştır. Dolayısıyla Demirtaş şu anda 20 Eylül 2019 tarihinde ikinci kere tutuklandığı dosyadan tutuklu ve Yargıtay’ın verdiği kararla birlikte başka bir dosyadan da hükümlü bulunmaktadır. Bu dosya ifade özgürlüğü kapsamında olduğu halde, serbest bırakılmaması çok ciddi bir hak ihlalidir.

Avrupa Konseyi Parlamenter Meclisi’nin üye devletlerin üyeliğini askıya alma ve üye devletleri üyelikten atma yetkisine sahip olduğu göz önüne alındığında, verilen karara uyulmaması halinde ağır sonuçların alınacağı ortadadır. Bu nedenle öncelikli olarak Anayasanın 90. maddesi ve Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi’nin 46. maddesi uyarınca, Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi’nin ve Bakanlar Komitesi’nin kesin ve bağlayıcı olan kararlarının uygulanması ve Selahattin Demirtaş’ın derhal serbest bırakılması gerekmektedir.

Komitenin önüne herhangi bir dosya geldikten sonra taraf devletin tespit edilen ihlal ile ilgili altı ay içinde eylem planı hazırlaması gerekmektedir. Komite, AİHM’in arasında yargı bağımsızlığının da olduğu tespitlerini hatırlatarak Türkiye’de özellikle siyasi tutuklulukla ilgili olarak yargı bağımsızlığının güçlendirilmesi için atılacak adımları da içerecek şekilde eylem planı sunulmasını talep etmektedir. Selahattin Demirtaş hakkında da TCK’nin 314. maddesinde düzenlenen örgüt üyeliği suçunun kanuni olarak öngörülemez olduğu; çok açık ve geniş olarak yorumlandığı tespiti karşısında bir kanun değişikliği yapılması elzemdir.

AİHM kararlarının bağlayıcılığı ve uygulanması hususundaki sorunların ortadan kaldırılması, kararlara uymama durumunda meydana gelecek ağır sonuçların değerlendirilmesi ve Selahattin Demirtaş ile ilgili Avrupa Komitesi Bakanlar Kuruluna sunulacak eylem planının kapsamının tartışılması amacıyla derhal bir genel görüşme açılmalıdır.